.....

Un secol de la formarea Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești. Interpretări istoriografice

Valeriu PASAT,
Institutul de Istorie al Universității de Stat din Moldova

La 12 octombrie 2024 se împlinesc 100 de ani din ziua în care Sesiunea a III-a a Comitetului Executiv Central din Ucraina a adoptat hotărârea „Cu privire la crearea Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești în componența Ucrainei".

Așa cum din 27 martie 1918 Basarabia se afla în componența României, intenția URSS a fost de a crea un focar permanent de tensiune și de amenințare la adresa României și să extindă „revoluția proletară" în Balcani, soluționând în felul acesta „problema Basarabiei". În același timp, deși documentele privind crearea RASSM în 1924 nu evocă dreptul istoric și etnic al moldovenilor din stânga Nistrului, crearea RASSM a însemnat, implicit, recunoașterea acestor drepturi. Desigur, crearea RASSM a contribuit, într-o oarecare măsură, la conservarea formelor culturii populare moldovenești. Dar, în condițiile în care conducerea republicii a fost dominată de nemoldoveni, renașterea națională a moldovenilor a fost înlocuită cu o acerbă îndoctrinare ideologică, urmată de represiuni politice: colectivizare forțată, foamete, deportări etc. S-a încercat inclusiv, în baza graiului popular moldovenesc, crearea unei limbi literare noi – a limbii moldovenești. În sfârșit, în calitatea sa de „cap de pod" al Uniunii Sovietice, RASSM a contribuit la extinderea structurilor regimului totalitar comunist în Basarabia în anul 1940.

Pornind de la faptul că în cei 100 de ani de la crearea RASSM s-a acumulat o bogată și variată literatură de specialitate, în care problematica autonomiei moldovenești din stânga Nistrului este tratată de pe poziții diferite și chiar diametral opuse, demersul nostru își propune să prezinte o analiză obiectivă a principalelor puncte de vedere pe acest subiect, expuse în lucrările istoricilor din Republica Moldova, din Ucraina, din țările occidentale și din Federația Rusă. O astfel de analiză este necesară atât în calitate de un posibil bilanț istoriografic, cât și în vederea identificării unor noi direcții și teme de cercetare.